

רפורמה בדיני משפחה - בין הרצוי למצוי

גיא רוה

עמותת "הורות משותפת = טובת הילד"¹

נובמבר 2017

¹ "הורות משותפת = טובת הילד" הינה עמותה רשומה לפי דין, אשר מטרתה לעודד ולהביא לשינויים חקיקתיים וחברתיים בתחום המשפחה וההורות ולקדם זכויות קטינים בישראל. גיא רוה (guyraveh04@gmail.com) ורותי דניאל (ruthy107@gmail.com) הם מייסדי העמותה וחברי וועד בה.

עמותת "הורות משותפת = טובת הילד"

תקציר

חוקי הגירושין במדינת ישראל נחקקו אי שם בשנת 1962 (חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות) ושנת 1959 (מזונות). חוקים אלו אינם מתאימים יותר לימינו אנו, והשארתם גורמת לסכסוכים קשים ומרים בין ההורים המתגרשים.

במסמך זה בחרנו להציג מה חשוב שיקדם המחוקק, לצד הסבר כיצד יכולים אנשי המקצוע בתחום ליישם את מרבית הדברים כבר היום, ובכך למנוע או לצמצם את מריבות ההורים על גבי ילדם.

התחרות ההורית מי מההורים יקבל כותרת של הורה מועדף (משמורן), ומי מהם כותרת של הורה משני (לא משמורן), מיותרת ומביאה להעצמת מלחמות ההורים. הגדרה הורית שווה היא הבסיס לשינוי.

זוגות המגיעים לבית משפט לענייני משפחה או לבית הדין הרבני, מגיעים בדרך כלל עם תחושה של 'מלחמה עד הסוף'. מערכת המשפט לא בנויה להביא לפתרון מהיר, ולא פעם אף מעודדת ריב ומדון בין ההורים, ולו רק מעצם הצורך להוכיח עד כמה האחר "לא בסדר".

ביטול סעיף 25 לחוק הכשרות - חזקת הגיל הרך המגדרית - הוא הכרחי והרי מדובר על חוק מיושן שאינו מתאים יותר לימינו אנו. ביטול סעיף זה הוא הבסיס לסיום מאבקי ההורים על הגדרתם ההורית.

הבעיה העיקרית בדיון הציבורי, בתקשורת ובכנסת היא שיש ערבוב מונחים בין ההגדרה ההורית, לבין חלוקת זמני השהות. חלק מחברי הכנסת חושבים, בטעות, שביטול חזקת הגיל הרך אומר שבאופן אוטומטי, כברירת מחדל, חלוקת זמני השהות בכל המקרים תהיה שווה, כולל לגבי תינוקות. ביטול חזקת הגיל הרך ומתן כותרת הורית שווה - "אחריות הורית משותפת" - אינו קשור לחלוקת זמני השהות שיקבעו, והרי זמני שהות שווים טוב שיהיו כנקודת מוצא בלבד, אך לא תמיד הם עונים על טובתו של הילד ולא נכון לכפות אותם באופן שרירותי על כל המשפחות, אלא להתאים אותם לצרכים והמאפיינים של כל משפחה.

במקביל לביטול חזקת הגיל הרך יש לבטל מונחים מיושנים כמו "להחזיק בילד" (הורה משמורן) או "הורה הרשאי לבוא איתו במגע" (הורה לא משמורן) בסעיף 24 לחוק.

כבר כיום יכולים אנשי מקצוע בתחום - שופטים, דיינים, עו"סים לסדרי דין, עורכי דין ומגשרים - לקבוע בכל מקרה ומקרה הגדרה הורית שווה של "אחריות הורית משותפת", בהתאם לאפוטרופסות שני ההורים.

אי עמידה בזמני השהות שנקבעו בהסכם הפרידה של ההורים מהווה פגיעה ישירה בילדים. אמנם המחוקק טרם התייחס לכך, אך כבר כיום יכולים אנשי המקצוע ליישם ולהשתמש בסעיפים אלו ואחרים מתוך הצעתה של ועדת שניט.

ההלכה החדשה של בית המשפט העליון הביאה למהפכה בדרך קביעת מזונות ילדים מעל גיל 6. אמנם שרת המשפטים הצהירה מספר פעמים שתקדם הצעת חוק ממשלתית לכל הגילאים, אך כל עוד הצעה שכזו אינה מקודמת יש חשיבות מכרעת שדרך קביעת סכום המזונות לילדים מעל גיל 6 תהיה אחידה בבתי המשפט למשפחה ובבתי הדין הרבניים.

אנו תקווה שנייר עמדה זה יביא להמחשת הנושאים אותם רצוי שיקדם המחוקק, יחד עם ההבנה שאת מרבית הנושאים יכול כל איש מקצוע בתחום ליישם כבר היום.

1. הגדרה הורית שווה

הגדרתם של ההורים יסודה מעצם היותם הורים לילד, ולכן חייבת גם לאחר הגירושין להיות שווה. אמא נשארת אמא, ואבא – אבא. טובת הילד דורשת שלא תיווצר היררכיה בין ההורים בעקבות פרידתם.

להגדרה ההורית השווה - "אחריות הורית משותפת" או "משמורת משותפת" - אין כל קשר לחלוקת זמני השהות, וכמובן אין כל קשר למזונות הילדים. הגדרה הורית זמני שהות הם מונחים שונים לחלוטין ועל מנת לקדם שינוי בחוק ו/או בבתי המשפט, מתוך מטרה לצמצם את יכוחי ההורים, חובה להפריד ביניהם.

כיום, זוגות שמתגרשים נלחמים בבית המשפט מלחמת חורמה מי יהיה ההורה המועדף ומי יהיה ההורה המשני. תחרות זו תמנע אם באופן קבוע תקבע הגדרה הורית שווה לשני הורי הילד. ברגע ששני ההורים, לצד אנשי המקצוע בתחום, ידעו שבכל מקרה, ללא יוצא מהכלל, וללא קשר לזמני השהות של הילד עם כל אחד מההורים, ההגדרה של ההורים תהיה שווה, בין אם על ידי הענקת הגדרה של משמורת משותפת, או הימנעות מהמונח משמורת והצמדות למונח אחריות הורית משותפת התואם את הדין הקיים בו שני ההורים אפוטרופסים טבעיים של הילד, נמנע מההורים את אחד מנושאי המלחמה העיקריים.

ועדת שניט ציינה שהסדרי משמורת לא סימטריים מנציחים את הקונפליקט, את תחושת הקיפוח של הורה אחד ואת תחושת העליונות של ההורה האחר, בניגוד לטובת הילד.

כבוד השופט ויצמן בתמ"ש 11657/03 (ניתן ב- 16.06.2011):

"גם ל"תוית" ול"כותרת" יש את חשיבותן שלהן שעיקרה בתחושה שהיא מעניקה להורים ולקטין".

"הכתרת מתכונת ההחזקה והסדרי הראיה עם הקטינים כ"משמורת משותפת" יש בה להעביר מסר מחנך לקטין באשר לנוכחותם של שני ההורים בחייו נוסף למתן תחושה נוחה יותר לכל אחד מההורים כי הורתו לא נפגמה או "הופקעה" על אף הפרידה מבן זוגו".

ההגדרה ההורית היא בעלת חשיבות עצומה, הן לילד, שהוריו משמשים לו דוגמה ומודל, הרואה את שני הוריו במעמד הורי זהה, והן מבחינת ההורים עצמם שכן היא תבהיר שאין מקום שאיש מהם יראה את עצמו כבעל סמכות עליונה כלפי הילד. בכך יחסך מההורים הצורך להתייחס לילדיהם כאל 'פרס' שיש לזכות בו, וככלי למאבק בהורה האחר. כאשר שני ההורים יהיו מודעים לכך שהם חייבים להיות שותפים באחריותם לילד, הסיכוי שהם ישתפו פעולה ביניהם בדאגה לעניינים הקשורים לילד גבוה יותר.

הגדרה הורית שווה היא הכרזה בפני הילדים, המשפחה והחברה כולה, שהורותו ואחריותו של כל אחד מההורים שווה, ללא יצירת מדרג ביניהם. הדימוי העצמי של שני ההורים, והקשר שלהם עם הילדים, מתחזק.

הגדרה הורית שונה, מפלה, יוצרת מציאות בה קיים קושי של אחד ההורים, לרוב האב, לממש את חובותיו וזכויותיו ההוריות כלפי ילדו.

עמותת "הורות משותפת = טובת הילד"

הטיעון שאפוטרופסות היא ממילא של שני ההורים נכון, אך משפטי במהותו. ההורים, והמערכות השונות איתן הם באים במגע, לא מודעים להבדלים המשפטיים הדקים בין 'אפוטרופסות' לבין 'משמורת'. פעמים רבות ההורה המשמורן מתרגם את התואר שהוענק לו כמתן בעלות ואחריות עליונה על הילדים, כזכות להטלת וטו ובעלות על המילה האחרונה וההחלטה הסופית. גם המערכות השונות הקשורות בילדים, קופות החולים, מוסדות החינוך, צהרונים ועוד, אינן מבדילות בין המונחים המשפטיים, וכך נוצרים מצבים בהם המערכות הללו מאפשרות קבלת החלטות מהותיות הקשורות בילדים על ידי ההורה המשמורן, ללא התייחסות לאפוטרופסות – הקובעת כי החלטות אלו הן בידי שני ההורים.

לעיתים מצב זה אף מביא למקרים קשים של מניעת קיום זמני שהות וניכור הורי.

ניתן להמשיך ולטעון שהחוק הוא כזה שיוצר הפרדה בין אפוטרופסות לבין משמורת, אך בפועל, בקרב ההורים הגרושים, בקרב החברה כולה אשר מכירה רק את המונח "משמורן", הגדרות הוריות שונות יוצרות מעמדות הוריים שונים והתוצאה בהתאם.

חלק מעו"סיות לסדרי דין, שופטים ודיינים כבר הבינו שמתן הגדרה הורית שווה "אחריות הורית משותפת" או "משמורת משותפת" - היא הדרך הנכונה להבהיר להורים, כבר בתחילת הדרך, שהם חשובים לילד, ששניהם אחראים לילד, ושהם נשארים הורים מלאים גם אחרי הגירושין.

א. הרצוי - המחוקק

המלצות ועדת שניט הוגשו למשרד המשפטים ואומצו על ידי שר המשפטים עוד בשנת 2012, אך הפוליטיקה מונעת את קידומן לחוק.

ההתמהמהות בשינוי החוק מביאה למאבקים ארוכים ומתישים בין הורים בהליכי פרידה בבתי המשפט ומחוצה לו על הגדרתם כהורים. אין ויכוח על המחיר שמאבקים אלה גובים מהילדים.

הבעיה העיקרית בדיון בכנסת היא שיש ערבוב מונחים בין ההגדרה הורית, לבין חלוקת זמני השהות. חלק מחברי הכנסת חושבים, בטעות, שביטול חזקת הגיל הרך אומר שבאופן אוטומטי, כברירת מחדל, חלוקת זמני השהות בכל המקרים תהיה שווה, כולל לגבי תינוקות.

כאמור, ביטול חזקת הגיל הרך (סעיף 25 לחוק) ומתן כותרת הורית שווה - "אחריות הורית משותפת" - אינו קשור לחלוקת זמני השהות שיקבעו, והרי זמני שהות שווים טוב שיהיו כנקודת מוצא בלבד, אך לא תמיד הם עונים על טובתו של הילד ולא נכון לכפות אותם באופן שרירותי על כל המשפחות, אלא להתאים אותם לצרכים והמאפיינים של כל משפחה.

בשל כך יש ויכוח סוער לאיזה גיל להוריד את החזקה (כרגע מדובר על פשרה פוליטית לא מקצועית, אשר עוסקת בהורדת גיל החזקה לגיל 2) למרות, שכאמור, זהו כלל לא הנושא.

עמותת "הורות משותפת = טובת הילד"

לצד ביטול סעיף 25 לחוק יש לתקן גם את סעיף 24 לחוק:

לשון סעיף 24 לחוק:

"היו הורי הקטין חיים בנפרד – בין שנישואיהם אוינו, הותרו או הופקעו בין שעדיין קיימים ובין שלא נישאו – רשאים הם להסכים ביניהם על מי מהם תהיה האפוטרופוסות לקטין, כולה או מקצתה, מי מהם יחזיק בקטין, ומה יהיו זכויות ההורה שלא יחזיק בקטין לבוא עמו במגע; הסכם כזה טעון אישור בית המשפט והוא יאשרו לאחר שנוכח כי ההסכם הוא לטובת הקטין, ומשאושר, דינו – לכל ענין זולת ערעור – כדין החלטת בית המשפט". (הדגשה שלנו לחלק שיש למחוק)

התיקון המוצע:

"היו הורי הקטין חיים בנפרד – בין שנישואיהם אוינו, הותרו או הופקעו בין שעדיין קיימים ובין שלא נישאו – רשאים הם להסכים ביניהם על אופן מימוש חובתם וזכותם, יחד ולחוד, לדאוג לצרכי הקטין וחלוקת הזמן שכל אחד מהם יטפל בו; הסכם כזה טעון אישור בית המשפט והוא יאשרו לאחר שנוכח כי ההסכם הוא לטובת הקטין, ומשאושר, דינו – לכל ענין זולת ערעור – כדין החלטת בית המשפט".

דברי הסבר

ראשית, התיקון המוצע מבטל, בהתאם לפסיקה, את האפשרות של ההורים להסכים על ביטול או צמצום האפוטרופוסות של אחד מהם. הורי הילד הם, על פי חוק, האפוטרופוסים הטבעיים של הילד, ובעלי סטטוס משפטי שמטיל עליהם חובות כלפי הילד. על כן, אין מקום לאפשר להורה להיפטר מחובותיו כלפי ילדו בהסכמת ההורה האחר.

שנית, הסעיף מגדיר את הדברים עליהם ההורים צריכים להסכים בעת שהם נפרדים בענין הדאגה לצרכי הקטין, כמפורט בסעיף 15 לחוק, וכן על הזמן שכל אחד מההורים יטפל בילד בביתו.

ביטול סעיף 25 ותיקון סעיף 24 לחוק:

האיום על מעמדו של אחד ההורים מחד גיסא, ותחושת הניצחון או העליונות של אחד ההורים מאידך גיסא, יוצרים תחרות נוראית בין ההורים במטרה לזכות בתואר הנכסף של ההורה המועדף, תחרות הגורמת לכל אחד מההורים להקצין את עמדותיו ולנסות לשלול את הורותו של ההורה האחר. מעשית זו תחרות מיותרת, שרק מעצימה ומלבה את סכסוך ההורים, ואין בה כל דבר ועניין עם טובת הילד.

התיקון המוצע יעלים את המריבות על הגדרת ההורה המועדף. כל שנשאר יהיה לקבוע הוא את חלוקת זמני השהות של הילד עם כל אחד מההורים.

ב. המצוי - שופטים, דיינים, עו"ס לסדרי דין, עורכי דין ומגשרים.

כל שופט, דיין, עו"ס לסדרי דין, עורך דין ומגשר יכול לפעול כבר כיום בראייה של טובת הילד על ידי קביעת כותרת הורית שווה בכל הסכם גירושין - "משמורת משותפת" או "אחריות הורית משותפת".

עמותת "הורות משותפת = טובת הילד"

"משמורת משותפת" ניתנת כיום בחלק מהמקרים, בהתאם לדרכו של כל איש מקצוע, כאשר התנאי המקדים הוא חלוקת זמני שהות שווה או קרובה לכך. גישה זו שגויה מיסודה, כיוון שהיא מחברת בין מונחים שונים - הגדרת ההורים וחלוקת זמני השהות.

כיום מקובל גם המונח החדש "אחריות הורית משותפת". הגדרה הורית שווה זו אומרת למעשה שאין כל הורה ה'מחזיק' בילד. אין כל הגדרה הורית מלבד אמא ואבא ושני ההורים מוגדרים "רק" אפוטרופסים לילדם, ולכן ניתן לקבוע הגדרה הורית זו בכל מקרה ומקרה.

לעיתים הגדרה חדשה זו נוחה יותר לשימוש, למשל במקרים בהם זמני השהות לא שווים (או קרובים לכך) או כשההורים מתווכחים קשות על ההגדרה משמורת משותפת.

אם בעבר ההסתכלות האישית והחברתית לגבי אמהות, שבמקרה שלהן נקבעה משמורת משותפת, היתה הסתכלות של "מה חריג עם אם זו?", הרי כיום היוצרות התהפכו וכאשר לא נקבע הסדר בו שני ההורים שווים הגדרתית ההסתכלות היא לגבי האב, מדוע במקרה שלו לא נקבעה הגדרה הורית שווה?

הגדרות שונות להורים הן מיותרות ורק מעצימות את מריבות ההורים.

2. אכיפת זמני השהות

כאמור, לכותרת ההורית השווה, החשובה מאוד בפני עצמה, אין כל קשר לקביעת חלוקת זמני השהות שתיקבע על פי צרכי ויכולות כל משפחה ומשפחה.

כיום, גם בגלל שאחד ההורים, לרוב האב, מוגדר כהורה משני, חלק מאנשי המקצוע ובעיקר חלק מההורים חושבים שלאב אין חובה הורית לעמוד בזמני השהות שלו, שזאת בחירה שלו והוא יכול לממשם כשנוח לו.

מצב שכזה אינו פועל לטובת הילדים אשר צריכים יציבות בחייהם, וכמובן שאינו פועל לטובת האם שצריכה להתאים את עצמה למצבי אי ודאות שכאלו, האם הפעם האב יממש או לא יממש את זמני השהות עם ילדיו.

א. הרצוי - המחוקק

בהתאם להמלצת ועדת שניט, רצוי להוסיף לחוק סעיף לנושא אכיפת זמני השהות לחוק.

"אכיפת זמני שהות"

הפר הורה את זמני השהות או מנע הורה את קיום זמני השהות של הילד עם ההורה האחר, רשאי ההורה וכן רשאי הילד, לבקש מבית המשפט להורות על נקיטת אחד או יותר מאמצעים אלה, או לקבוע חלוקת זמני שהות חדשה:

(א) הפניה ליחידת הסיוע שליד בית המשפט, לשם גיבוש דרכים למימוש זמני השהות בהסכם ההורות;

עמותת "הורות משותפת = טובת הילד"

- (ב) מינוי צד שלישי אשר ילווה את ההורים במימוש זמני השהות בהסכם ההורות, לרבות קביעה בעניין ההוצאות הכרוכות בכך;
- (ג) חיוב ההורה שהפר את זמני השהות או ההורה שמנע את קיומם בהתאם להסכם ההורות בתשלום פיצוי לילד או להורה האחר, לרבות פיצוי בשל נזק שנגרם למי מהם;
- (ד) חיוב ההורה שהפר באופן חוזר ונשנה את זמני השהות או ההורה שמנע את קיומם בהסכם ההורות, להשתתף בהדרכה וטיפול מקצועי מאת גורם שיקבע בית המשפט ולשאת בהוצאות הכרוכות בכך.
- (ה) הסעיף אינו בא לגרוע מסמכותו של בית המשפט לפי פקודת ביזיון בית המשפט.

דברי הסבר

הסעיף בא לתת מענה למקרים בהם הורה (לרוב האם) אינו מאפשר להורה האחר לקיים את זמני השהות ומקרים בהם הורה (לרוב האב) בוחר שלא לקיים את זמני השהות שלו עם הילד, ומאפשר לבית המשפט להשתמש במגוון כלים כדי להביא למימוש זמני השהות של כל אחד מההורים בראייה של טובת הילד.

מטרת בית המשפט היא להביא את ההורה המפר לשיתוף פעולה עם ההורה האחר, למשל באמצעות הפנייה לצד שלישי, כדי לסייע לו במימוש וקיום זמני השהות, אך אין בכך כדי לשלול שימוש בכלי אכיפה חריפים יותר.

ב. המצוי - שופטים, דיינים, עו"ס לסדרי דין.

כבר כיום ניתן להשתמש באפשרויות השונות בסעיף המוצע.

ראשית, לא לרשום בהסכמי הפרידה את זמני השהות של אחד מההורים (לרוב האב) כבחירה או זכות. אמנם רישום שכזה היה נפוץ בעיקר לפני שנים רבות, כיום הוא די נדיר, אך עדיין חשוב להקפיד שהניסוח לא יפתח פתח להשתמטות ההורה מאחריותו ההורית.

שנית, במקרים של אי עמידה רציפה בזמני השהות, אם מסיבות של מעבר מגורים או מכל סיבה אחרת, ניתן לשלוח את ההורים להדרכה מקצועית בה יוסבר להם כמה חשוב הקשר הורה - ילד, וכמה חשוב לשמור על יציבות בחיי הילד ועמידה בזמני השהות איתו.

ובלית ברירה, פשוט לקבוע הטלת קנסות או הסדר חדש בו שני ההורים כן מסוגלים ומתחייבים לעמוד, תוך בחינה האם בעקבות המעבר להסדר החדש יש לשנות את סכום מזונות הילדים.

לדעתנו, קביעת הסכם בו הגדרת ההורים שווה - "אחריות הורית משותפת" או "משמורת משותפת" - כך שאין הורה "מועדף" והורה "משני", לצד מנגנון לאכיפת זמני השהות, יש בו על מנת לצמצם משמעותית את ויכוחי ההורים על גבו של הילד, וכן לסכל עוד בראשית הדרך חלק ממקרי הניכור ההורי.

3. מזונות ילדים

עמותת "הורות משותפת = טובת הילד"

ההלכה החדשה של בית המשפט העליון קובעת שלגבי ילדים מעל גיל 6 שיעור המזונות יקבע בהתאם להכנסות שני ההורים וחלוקת זמני השהות. עדיין לא ברור אם כל הדיינים יקבלו הלכה חדשה זו.

אמנם בשני המקרים שהגיעו לעליון היתה הגדרה הורית של משמורת משותפת וחלוקת זמני שהות שווה, אך ההלכה החדשה אינה קשורה להגדרה של משמורת משותפת, אלא מתייחסת לחלוקה בפועל של זמני השהות - "משמורת פיזית משותפת".

לגבי מזונות ילדים מתחת לגיל 6, הרי שבהתאם לדין האישי תשלום המזונות הוא על האב בלבד, למרות שגם בנושא יש כבר ניצני דעות שונות (ראו סעיפים 36 ו 37 בפסק דינו של כבוד השופט (בדימוס) יעקב כהן בתמ"ש [16785-09-12](#), אשר היווה את פסק הדין המקורי לגביו ניתנה ההלכה החדשה של העליון, לצד דבריה של כבוד השופטת ברק-ארז אשר ציינה:

"עוד ניתן לומר כי הגם שפסק דינו זה תחום לדיון במזונותיהם של ילדים בגילאי 15-6, יש להניח כי העקרונות המנחים שהותוו בו יהיו יפים גם לעניינים של חיובי מזונות מדין צדקה החלים על ילדים בגילאים אחרים. עם זאת, מאחר שנושא זה אינו בפנינו איננו נדרשים להכריע בו".

אין ספק שכאשר מדובר על הלכה הנוגעת רק לילדים מעל גיל 6, הפתרון הוא חלקי בלבד, והרי אין כל הגיון שתשלום מזונות עבור ילד בן 5 ו- 11 חודשים וילד בן 6 וחודש יהיה שונה מהותית.

א. הרצוי - המחוקק

בעקבות פרסום פסק דינו של בית המשפט העליון הצהירה שרת המשפטים מספר פעמים שמשרדה יקדם הצעת חוק ממשלתית בנושא.

חישוב שיעור מזונות הילדים בחוק החדש צריך להיקבע בהתאם לשני פרמטרים – הכנסות כל אחד מההורים וחלוקת זמני השהות – ללא קשר לגיל הילד.

לא ברור אם בשלב זה הפוליטיקה (בעיקר המפלגות החרדיות) תאפשר קידום הצעת חוק שכזו לכל הגילאים, אך עד שנושא זה ייפתר, אם בכלל ייפתר לאור הדין האישי, לעת הזאת הדבר החשוב הוא אחידות בין בתי המשפט למשפחה לבתי הדין הרבניים. מצב בו יש מרוץ סמכויות חדש, בו לאמהות כדאי להגיע בנושא המזונות לבית הדין הרבני ולאבות לבתי המשפט למשפחה אינו נכון ויביא למאבקים מיותרים.

רצוי לזכור שבטרם הוציא בית המשפט העליון את פסק הדין וקבע הלכה חדשה, נתקבלה [חוות דעת מטעם משרד המשפטים](#) ועמדה מעודכנת של [מועצת הרבנות הראשית](#) ששתיהן בעצם נתנו אור ירוק להלכה החדשה.

ראוי שמועצת הרבנות הראשית תנחה את הדיינים לפסוק גם הם בהתאם להלכה החדשה. דרך נוספת, ראויה ויעילה יותר, היא התערבות הרבניים הראשיים לישראל על ידי הוצאת פסק הלכה ברור לנושא, כך שיהיה ברור לכל שמעל גיל 6 הנטל הוא על שני הורי הילד.

ב. המצוי - שופטים, דיינים, עורכי דין ומגשרים.

עמותת "הורות משותפת = טובת הילד"

במקרים בהם גיל הילד מתחת לגיל 6 ועל מנת ליצור ודאות לעתיד, ומתוך מטרה לא להחזיר את ההורים לבית המשפט כאשר הילד מגיע לגיל 6, רצוי לקבוע מראש מזונות מדורגים. סכום אחד עד גיל 6 שיוטל כמו עד היום רק על האב, וסכום נמוך יותר, צודק יותר, המתחשב בהכנסות שני ההורים ובזמני השהות של הילד עם כל אחד מהם, לאחר שהילד יגיע לגיל 6.

4. שפה יוצרת מציאות

מאחר ומילים יוצרות מציאות הרי שיש בשפה המדוברת כדי להשפיע מעצם השימוש בה, בראש ובראשונה על הילד ועל יחסו לכל אחד מהוריו, לצד יחס שונה מהחברה ואנשי המקצוע כלפי כל אחד מההורים.

א. הסדרי ראייה יש רק לאסירים בכלא

המונח "הסדרי ראייה" היה בעבר מונח נפוץ ומקובל לזמנים בהם האב שוהה עם ילדיו לאחר פרידה.

אחרי שההורים נפרדים אכן צריך לארגן את הזמנים שהילדים נמצאים עם כל אחד מהם. אבל כשאנחנו מעניקים לאבא "הסדרי ראייה", אנחנו למעשה אומרים שהילדים נמצאים אצל האמא, תמיד וכל הזמן – וכן, צריך למצוא איזה שהוא הסדר שגם האבא יראה את הילדים. בלי להתכוון, בצמד מילים, יצרנו שונות, יצרנו מעמדות – קבענו הורה שאיתו הילדים נמצאים, והורה ש'מארגנים' לו ו'מסדרים' לו זמן עם הילדים.

אם דמות סמכות (עו"ד, מגשר, שופט, עו"ס לסדרי דין) מדברת עם זוג הורים על "הסדרי ראייה" לאחד מהם, בלי להתכוון היא שמה את אחד ההורים בעמדה של כוח ובעלות ואת האחר בעמדה של מבקש.

בעקבות הרצאה בנושא באוניברסיטת חיפה על ידי רותי דניאל, משרד הרווחה אימץ נושא זה ועו"ס לעניין סדרי דין ארצית בזמנו, סימונה שטיינמץ, דאגה להטמיע אותו בתסקירים וכיום יש שימוש רק במונח "זמני שהות".

גם הנהלת בתי המשפט שלחה לבקשתנו מייל לכל שופטי המשפחה בבקשה להשתמש במונח החדש, וגם לשכת עורכי הדין הוציאה באתרה [הודעה בנושא](#).

גם בדו"ח נציבות תלונות הציבור על שופטים לשנת 2016 עלה הנושא כפי שנכתב באתר גלובס:

"ליקוי מערכתי נוסף שנמצא הוא שימוש שגוי במונח 'הסדרי ראייה' בהחלטות שיפוטיות. בתלונה שהוגשה לנציבות נטען, כי יש להמיר את המונח 'הסדרי ראייה' במונח 'זמני שהות' לאור העובדה שלכל אחד מההורים זכות לקשר עם ילדו, ולכל ילד זכות לקשר עם שני הוריו.

לדברי ריבלין, "ביוני 2016 הודיע מנהל בתי המשפט כי עיקרי החלטת הנציב בעניין השימוש במונח 'הסדרי ראייה' הועברו לידיעת שופטי העליון, וכן לנשיאי בית המשפט המחוזי, כדי שיעבירו אותה לידיעת השופטים הדנים בענייני משפחה".

ב. שינוי דרך רישום זמני השהות:

עמותת "הורות משותפת = טובת הילד"

בפסקי הדין, בהסכמים אצל עורכי דין ומגשרים ובעיקר בתסקירים של הרווחה, רושמים כיום רק את זמני השהות של הילדים עם האב. הנחת הבסיס היא שהילד אצל האמא 100% מהזמן, ומכאן יוצאים ובודקים מה יהיו זמני השהות של הילדים עם האב, ואותם רושמים. לטעמנו גם בנושא רישומי זה רצוי לשנות את צורת הכתיבה, כך ששני ההורים יזכו ליחס שווה.

מדובר על דרך רישום שהשתרשה במשך שנים ארוכות. לכן, רק אם אנשי המקצוע בתחום יפעלו לרישום בדרך החדשה יהיה סיכוי לשינוי. כמובן שאפשר לשחק עם ההצעה שלנו ולהתאים אותה לכל מקרה ומקרה, מה שחשוב זה לרשום את זמני השהות של הילד עם שני ההורים, ולא רק עם האבא.

בהסכם הגירושין שלנו המלצנו על דרך הרישום הבאה:

מפורטת בזאת תוכנית חלוקת זמני השהות של הילדים עם הוריהם, באופן שבו בכל עת יהיה הורה שאחראי לילדים.

במחזוריות של שבועיים, ישהו הילדים אצל ההורים בהתאם לפירוט המופיע להלן (מוסד חינוכי מוגדר כגן, בי"ס, צהרון, פעוטון, מעון, מטפלת וכד') מסיום השהות במסגרת החינוכית, ועד למחרת, למסגרת החינוכית:

□ במהלך השבוע הראשון הילדים ישהו אצל _____ (האם, שם ההורה), בימים:

א', ב', ג', ד', ה' (סמנו בעיגול את הימים הרלבנטיים)

ואצל _____ (האב, שם ההורה), בימים:

א', ב', ג', ד', ה' (סמנו בעיגול את הימים הרלבנטיים).

אנא וודאו שהימים אצל האב והאב אכן מקיפים את כל ימי השבוע.

□ במהלך השבוע השני הילדים ישהו אצל _____ (האם, שם ההורה), בימים:

א', ב', ג', ד', ה' (סמנו בעיגול את הימים הרלבנטיים)

ואצל _____ (האב, שם ההורה), בימים:

א', ב', ג', ד', ה' (סמנו בעיגול את הימים הרלבנטיים).

אנא וודאו שהימים אצל האב והאב אכן מקיפים את כל ימי השבוע.